

Εγκώμιον Κωνσταντινουπόλιτιδος Ανακάλημα Η εν Αλώσει Ανάλωτος Βασιλεύουσα Νύμφη

- Από τον Μάιο των σεπτών εγκαινίων και τον Μάιο της αλώσεώς της μέχρι τον Μάιο στο επέκεινα της αϊδιότητος του χρόνου και «ουκ έστι τέλος...»

Επειδή κατά τα επικρατούντα κοσμικώς και ανθρωπίνως ειθισμένα ο θρήνος ή οι θρηνωδίες αρμόζουν για πρόσωπα «απελθόντα», περίλυπα γεγονότα και κουρσεμένες πόλεις, όπως και στην περίπτωση της εκπορθουμένης Κωνσταντινουπόλεως, κάποιος ανώνυμος, πιθανότατα Κρητικός, συνέθεσε τον μέχρι και σήμερα σωζόμενο θρήνο με την θερμότητα των συναισθημάτων που εκφράζει για την άλωση, υπό τον τίτλο «ανακάλημα Κωνσταντινουπόλεως». Εντούτοις, στον «μετ' άλωσιν» παρόντα χρόνο και εναντίως στα κοσμικώς λυπηρά ειθισμένα «χρήσιν ποιούμεθα» του όρου τούτου ως συνεκφορά ουχί θρηνωδίας και μοιρολογήματος, αλλά αφιερωματικής γραφής και εγκωμιαστικού λόγου για την μεγαλειότητα της Βασιλευούσης των πόλεων, η οποία δεν απέθανε αλλά ζει, ζει εν Χριστώ υπό τις προστατευτικές πτέρυγες της Εφόρου και Οικοδοσποίνης αυτής, της Κυρίας Θεοτόκου, ως «εν αλώσει ανάλωτος Βασιλεύουσα Νύμφη», οπότε και το γραφόμενο τούτο «ανακάλημα» δύναται να είναι εγκωμιαστικό και όχι θρηνώδες, ελπιδοφόρο και όχι νεκροφόρο.

Εάν λοιπόν για την Ρώμη εγράφη ότι είναι η «αιώνια» πόλη και για την Αθήνα ότι αποτελεί την «αθάνατη» πόλη, τότε πολλώ δε μάλλον για την φαναρισκέπαστη Κωνσταντινούπολη προσήκει όντως η γραφή ότι παραμένει αϊδίως η «αιωνία και αθάνατη», «η εν αλώσει ανάλωτος Βασιλεύουσα Νύμφη» αναμέσον ουρανού και γης μεθόριον, Ανατολής και Δύσεως συναμφοτερον, πραγματικότητας και ονείρου σύζευγμα, ιστορίας και θρύλων απαύγασμα.

Όταν διά του ενήδονου και ουρανομήκους καλάμου του ο πεφωτισμένος και θεοφώτιστος Αριχεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος εξυμνούσε την άπειρη μεγαλειότητα της Βασιλευούσης, έγραφε εν ψυχική εξάρσει: «**Ω Κωνσταντίνου κλεινόν έδος μεγάλου· οπλοτέρη Ρώμη, τόσσον προφέρουσα πολλών, οσσάτιον γαίης ουρανόσ αστερόεις**» (ποίημα ι). Δηλαδή: «**Ω δοξασμένη καθέδρα του μεγάλου Κωνσταντίνου, νεώτερη Ρώμη, που τόσο ξεπερνάς κάθε άλλη πόλι, όσο την γη ο αστροστόλιστος ουρανόσ**».

Η καθέδρα της Νέας, ουχί της δευτέρας ή της μωράς ρωσικής «Τρίτης», Ρώμης, της όντως Νέας Ρώμης, όπως αυτή κατέστη «ομφάλιον» θεοστέπτων εν Χριστώ Βασιλέων και θεοκινήτων Οικουμενικών Πατριαρχών, εβίωσε σταυρούς και αναστάσεις, ωσαννά και πολυποίκιλες αρές (=κατάρεις) υπό πολεμίων και ακόμη και υπό ψευδαδέλφων έσωθεν του καταπετάσματος, αλλ' όμως εστάθη ακατάβλητο προπύργιο της Ορθοδοξίας και της Ρωμηοσύνης. Ο Νικήτας Χωνιάτης θρημώντας για την πρώτη υπό των Σταυροφόρων άλωση (1204) αναμιμνήσκειται «ημερών αρχαίων» και εκ βαθέων κράζει: «**Ω Πόλι, Πόλις πόλεων πασών οφθαλμέ, άκουσμα παγκόσμιον, θέαμα υπερκόσμιον, εκκλησιών γαλουχέ, πίστεως αρχηγέ, ορθοδοξίας ποδηγέ, λόγων μέλημα, καλού παντός ενδιαίτημα**».

Φαίνεται παραδόξως πως είναι άγραφος νόμος στο «ταμείον της ψυχής» του ανθρώπου, όταν είναι περίλυπος να ανέρχεται έως «τρίτου ουρανού» και να διηγείται τα θαυμαστά και θαυμάσια για πρόσωπα και γεγονότα, πατρίδα και πόλεις, άθλους και αριστουργήματα.

Τοιουτοτρόπως και ο πολύς Μιχαήλ Δούκας (1400-1470) εν εκστάσει ων συναισθημάτων, αναφερόμενος στο πολύπικρο γεγονός της αλώσεως της του Κωνσταντίνου Αγιοτόκου και Αγιοτρόφου προκαθημένης Πόλεως, αναβοά: *«Ω Πόλις, Πόλις πόλεων πασών κεφαλή, ω Πόλις, Πόλις, κέντρον των τεσσάρων του κόσμου μερών, ως Πόλις, Πόλις, χριστιανών καύχημα και βαρβάρων αφανισμός, ω Πόλις, Πόλις, άλλη παράδεισος φυτευθείσα προς δυσμάς, έχουσα ένδον φυτά παντοία βρίθοντα καρπούς πνευματικούς.*

Πού σου το κάλλος παράδεισε; Πού σου η των χαρίτων του πνεύματος ευεργετική ρώσις ψυχής τε και σώματος; Πού τα των Αποστόλων του Κυρίου μου σώματα τα προ πολλού φυτευθέντα εν τω αιθαλεί παραδείσω, έχοντα εν μέσω τούτων το πορφυρούν μάτιον, την λόγχην, τον σπόγγον, τον κάλαμον, άτινα ασπάζοντες εφантаζόμεθα τον εν σταυρώ υψωθέντα οράν; Πού τα των οσίων λείψανα; Πού τα των μαρτύρων; Πού τα του μεγάλου Κωνσταντίνου και των λοιπών βασιλέων πτώματα; Αι αγυιαί, τα περίαιλα, αι τρίοδοι, οι αγροί, οι των αμπέλων περιφραγμοί, τα πάντα πλήρη, μεστά λειψάνων αγίων, σωμάτων ευγενών, σωμάτων αγενών, ασκητών, ασκητριών...».

Ο ίδιος στο αποκορύφωμα της ψυχικής εξάρσεώς του για την θεοπεποικιλμένη «τη θεία δόξη» Βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολη ως άλλος Ιερεμίας πλέκει ηδυσμένω λόγω τα εξαίσια της υψηλής και οικουμενικής ταύτης Καθέδρας Πόλεως σε όλους του τομείς του πολυψηφιδωτού βίου της, γράφων ουχί δια μέλανος αλλά μάλλον διά των δακρύων της ψυχής του: *«Ω ναέ, ως επίγειε ουρανέ, ω ουράνιον θυσιαστήριον, ω θεία και ιερά τεμένη, ω κάλλος εκκλησιών, ω βίβλοι ιεραί και Θεού λόγια, ω νόμοι παλαιοί τε και νέοι, ω πλάκαι γραφείσαι Θεού δακτύλω, ω ευαγγέλια λαληθέντα Θεού στόματι, ω θεολογίαι σαρκοφόρων αγγέλων, ω διδασκαλίαι πνευματοφόρων ανθρώπων, ω παιδαγωγίαι ημιθέων ηρώων, ω πολιτεία, ω δήμος, ω στρατός υπέρ μέτρον το πριν, νυν δ' αφανισθείς ως ποντιζομένη ναούς εν τω πλειν, ως οικίαι και παντοδαπά παλάτια και ιερά τείχη, σήμερον συγκαλώ πάντα και ως έμψυχα συνθρηνώ, τον Ιερεμίαν έχων έξαρχον της ελεεινής τραγωδίας...».*

Μέσα από τις θρηνωδίες για την θεοτοκούπολη Βασιλεύουσα αποκαλύπτεται το υπεργήϊνο μεγαλείο της Νέας Ρώμης και εν ταυτώ ο θρήνος μεταβάλλεται σε ύψιστο και ουρανόμηκες «εγκώμιον ανακάλημα», το οποίο σε μία αράδα λέξεις, που αποτελούν την εσχάτη καρδιακή κατάθεση του ελέω Θεού πιστοτάτου και ευλαβεστάτου μεγαλομάρτυρος Βασιλέως των Ρωμαίων Κωνσταντίνου ΙΑ' του Παλαιολόγου, αντηχεί ως «**αι φωνή ζώσα**» και ως «**εύλαλον αντίφωνον**» ανά τους αιώνες, μέσα στο χωροχρόνο, μέχρι και σήμερα: «**η Κωνσταντινούπολις τυγχάνει ελπίς, υπερηφάνεια και χαρά απάντων των Ελλήνων**». Εμείς δε ως οι επιγενόμενοι βλαστοί του Φαναρίου επιπροσθέτουμε ότι η Κωνσταντινούπολη ως η Νέα Ρώμη ανά τους αιώνες αποτελεί κατά το «θαυμαστώς συναμφότερον», το «μεθόριον» Ανατολής και Δύσεως, Ευρώπης και Ασίας, επειδή κατά την προσφυώς διατυπωθείσα φράση του Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου: «**η Πόλις δε ην το Βυζάντιον η νυν Προκαθεζομένη της Ευρώπης Πόλις**».

Ίσως και καθ' υπερβολήν θα μπορούσε να γραφεί ότι η Βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολη αποτελεί όχι μόνον «Προκαθεζομένη Πόλη» των Ελλήνων ή των Ευρωπαίων αλλά και απάντων των ανά την υφήλιο ανθρώπων, επειδή αποτελεί επί της γης θαυμαστή «παρεμβολή Θεού». Δεν είναι ουδόλως τυχαίο το γεγονός ότι, όταν κατά το έτος 1159 μ.Χ. ο Ραββίνος Βενιαμίν από την Τουδέλα της Ισπανίας ταξίδεψε στην Κωνσταντινούπολη και την περιέγραψε μετά πάσης λεπτομέρειας, έγραψε εν εκστάσει αναφερόμενος ιδιαίτερα στο έκπαγλο κάλλος της Του Θεού Σοφίας, τα εξής: «**Δεν υπάρχει άλλη πολιτεία στη γη που να μπορεί**

να συγκριθεί με την Κωνσταντινούπολη, με εξαίρεση την Βαγδάτη. Εδώ βλέπει κανείς τον περίφημο ναό της Αγίας Σοφίας, όπου κατοικεί ο Πατριάρχης. Ο αριθμός των ναών είναι ίσος με τον αριθμό των ημερών του χρόνου. Οι θησαυροί όμως της Αγίας Σοφίας είναι αμύθητοι. Πλούτοι και δώρα έρχονται από διάφορα νησιά, κάστρα και περιοχές. Κι έτσι έχει γίνει σπουδαίος ναός που δεν υπάρχει όμοιός του στον κόσμο. Βλέπεις κίονες από μάλαμα και ασήμι, μεγάλους πολυελαίους, καντήλια και αμέτρητες πλούσιες διακοσμήσεις».

Όταν ο άνθρωπος αποπειράται να γράψει ή να ομιλήσει περί της φαναριοσκεπάστου Κωνσταντινουπόλεως, τότε τόσο η γραφή όσο και ο λόγος είναι αδύνατο να εκφράσουν όσα είναι και συμβολίζει αυτή η θαυμαστή Πόλη, η οποία καίτοι γήϊνη, εντούτοις έχει καταστεί υπεργήϊνη και ουράνια, ορατή και υπερκόσμια, απτή και ακατάληπτη, ψηλαφίτη και αναφής, σταυρωμένη και αναστάσιμη, εν αιχμαλωσία αλώσεως και συνάμα ανάλωτη και ελεύθερη. Ο αοίδιμος και μέγας εν Πατριαρχαίς Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας ο Α΄ (1948-1972) πολλάκις έλεγε: *«Είναι δύσκολο ένα βιβλίο για την Πόλι... θα προχωρήσει σε καλντερίμια, θα σταματήσει σε πόρτες χορταριασμένες... θα φέρης γύρα την Πόλι, με τα πόδια και με την σκέψιν, θα την σφίγγης στην αγκαλιά σου, θα την φιλήσ σαν τα νερά που καταφιλούν τις ακρογιαλιές της, ώσπου ν' αρχίσης ν' ακούς φωνές μυστικές. Αλλά και πάλι δεν θάχης γυρίσει την πρώτη σελίδα».*

Είναι εξομολογημένη μαρτυρία μυριάδων ανθρώπων πάσης φυλής και θρησκείας μέσα στο διάβα των αιώνων ότι η μόνη Πόλη ανά την υφήλιο, η οποία ασκεί τέτοια ακαταμάχητη ερωτική γοητεία στους χοϊκούς ανθρώπους, νέους και γέροντες, άνδρες και γυναίκες, κατακτητές και προσκυνητές, ενθέους και αθέους, πλουσίους και πένητες, άρχοντες και αρχομένους, εμφιλοσόφους και απαιδευτούς, ορθολογιστές και ρομαντικούς, σκληρόκαρδους και ευαίσθητους, είναι μία, ζηλοτύπως μόνο μία, η βοσπορίτισσα Κωνσταντινούπολη. Αυτή την αλήθεια καταγράφει και εξομολογείται και ο συγγραφέας λογοτέχνης Θεμιστοκλής Αθανασιάδης Νόβας (1895-1961), ο οποίος με την ενήδονη γραφή του χαρακτηρίζει την Κωνσταντινούπολη ως *«ένα ηδύπαθο ανερμήνευτο όνειρο»*, γράφοντας χαρακτηριστικά: *«Καμιά πόλη δεν ασκεί την γοητεία της Κωνσταντινουπόλεως. Την προηγούμενη νύχτα πριν την αντικρίσεις, θα ονειρευτείς το πιο παράξενο όνειρο της ζωής σου. Θα δεις πολιτείες των παραμυθιών με κρυσταλλένια και μαρμάρινα παλάτια, θα δεις βρύσες με το αθάνατο νερό και σπηλιές με τους δράκους. Θα δεις θησαυρούς, χρυσάφι και πεντάμορφες με τα ξανθά μαλλιά. Θα δεις λεφούσια καβαλάρηδες και βασιλιάδες σαν τον ήλιο. Θα δεις τάφους και κρεβάτια ερωτικά, πολέμους κι αγάπες, ζωή και θάνατο. Ένα φανταστικό, ηδύπαθο, τερατώδες, ανερμήνευτο όνειρο. Κανείς ονειροκρίτης δεν το εξηγεί. Το εξηγεί αυτή μόνο, η Κωνσταντινούπολη. Γιατί η Κωνσταντινούπολη είναι το φίλτρο των ονείρων, είναι η χρυσόσκονη των παραμυθιών, το χασίς, το όπιο. Κι είναι η ίδια παραμύθι και όνειρο. Είναι η Χαλιμά καμωμένη Πόλη...».*

Όταν ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης κατά τα τέλη του ΙΘ' αιώνας περιγράφει τα κάλλη της Βοσπορίτισσας Νύμφης, ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι ο κήπος της Εδέμ μετέστη στην Κωνσταντινούπολη, στην οποία ο συγγραφέας μας εισαγάγει με λυρισμό και παραστατική γλαφυρότητα: *«Την είδον τόσαις φοραίς. Την είδον από γης, την είδον από θαλάσσης. Και την εκαμάρωσα, ως καμαρώνουν οι νυμφαγωγοί την νύμφην εις τας νήσους... Και είναι όντως νύμφη η Πόλις. Νύμφη της Ανατολής· νύμφη του Γένους. Νύμφη του κύματος και των αφρών, και νύμφη των κήπων και των λειμώνων. Επάνω εις τους αφρούς και επάνω εις τα άνθη. Εκεί όπου, όπισθεν πλατάνων και κυπαρίσσων, εις τα χλοερά εκείνα τσαΐρια, ανελίσσεται όλη την ανθέων της η ποικιλία, από του ναρκίσσου και νακίνθου, μέχρι του γι-*

ασεμιού και των ρόδων· εκεί όπου ο δινήεις Βόσπορος σχηματίζει τα παιγνιώδη εκείνα αναφόρια του, όταν το ρεύμα του Ευξείνου το ολόδροσον έρχεται να φιλήση του Γένους την νύμφην και βασίλισσαν, και να επαναστραφή πάλιν με επτά ελιγμούς προς τα Καβάκια, ίνα γυρίση και πάλιν εις τα ίδια παιγνίδια του... Την είδον και από θαλάσσης, την είδον και από ξηράς. Από θαλάσσης αναπαυομένην υπό τας αμφιλαφείς σκιάς αιωνοβίων πλατάνων, με υψηλούς μαύρους δορυφόρους κύκλω, την υψιτενή παράταξιν των σιωπηλών και ακινήτων κυπαρίσσω. Και από ξηράς, αναδουομένην εκ των κυμάτων, την ώραν την γλυκειάν της αυγής, με ένα βαθύχρουν τεφρόν πέπλον σκεπασμένην, τον οποίον σιγά σιγά επανεγείρει η Ανατολή με τας ροδίνους αβράς χείρας της, ίνα αναφανή εις τον κόσμον το υπερφυές θέαμα ναών και παλατίων και μιναρédων, αναμμένων, θαρρείς, εν θεατρική φωταγωγία εορτής, εις τα υαλώματα και τους χρυσούς ορόφους επί των οποίων προσήναψε πυρσούς χαράς ο ήλιος. Και πλέουν τότε μέσα εις πέλαγος φωτός, εξαισίως πανηγυρικού, συνοικισμοί απέραντοι, λόγοι κεκαλυμμένοι με κατοικίας, και ακταί με παλάτια βασιλικά και μέγαρα αρχόντων. Πέλαγος οικιών, και κύματα παλατίων και Ναών και Τζαμιών».

Η Βασιλεύουσα επτάλοφος Πόλη ως άλλη Πηνελόπη εγεύθη τον ακαταμάχητο έρωτα πολλών μνηστήρων, επειδή η ωραιότητα και το ενήδοно κάλλος της ανέδειξε αυτήν ως το ασύγκριτο της ιστορίας θαύμα, ως ένα παράδοξο και σχεδόν «αχειροποίητο» ποίημα εκπάγλου καλλονής. Ο Θεμιστοκλής Αθανάσιος - Νόβας επιχειρεί την σύγκριση της Βοσπορίτισσας Παντάνασσας του Κωνσταντίνου με τις λοιπές πόλεις της Οικουμένης και με την γλαφυρότητα και παραστατικότητα της γραφής του επιτυγχάνει να επαληθεύσει τον προς αυτήν εκ της αδεκάστου ιστορίας αποδοθέντα χαρακτηρισμό ως «Πόλις Πόλεων». Γράφει εν προκειμένω τα εξής: «...ο Νίτσε, μαέστρος των τίτλων, θα έγραφε: «χίλια προμηνύματα ενός πράγματος ασύγκριτου». Το ασύγκριτο είναι η Κωνσταντινούπολη. Να τη! Πώς περιγράφεται; Πώς ζωγραφίζεται; Πώς τραγουδιέται; Αυτή δεν είχε ποτέ τον εμπνευσμένο της, όπως η Σιών τον Δαβίδ της. Οι ξένοι πέρασαν, την είδαν και την τραγούδησαν. Τραγούδια αθάνατα για τον κόσμο, γι' αυτήν αταίριαστα και βραχνά. Μόνο μια λύρα την έψαλε όπως της πρέπει, μια φαντασία, μια έμπνευση: η ποιήτρια των ποιητριών - η Ιστορία. Ποιά πόλη είχε την τύχη της; Η Βενετία; Ήταν μόνο κυρά των θαλασσών. Η Ρώμη; Ήταν η μονόφθαλμη φυλακισμένη της Δύσης. Μόνον η Κωνσταντινούπολη αντικρίζει τη Δύση και την Ανατολή, μόνον αυτή κυβέρνησε στεριές και πελάγη. Η ζωή της δράμα. Σκλάβια κι αρχόντισσα, υψωμένη και ταπεινωμένη, αγαπητικιά και σύζυγος, καλογριά και εταίρα. Βυζάντιο - Κωνσταντινούπολη - Σταμπούλ. Κόσμος ολόκληρος. Αιωνιότητα. Γύρω απ' αυτήν σκοτώνεται η υφήλιος. Ο Γραικός την δόξασε και την έχασε. Ο Φράγκος την έκλεψε και την ατίμασε. Ο Τούρκος την πήρε με το γιαταγάνι και την γλεντά. Τα έθνη της γης την ορέγονται, όπως ο άντρας τη γυναίκα. Πρώτος στους πρώτους ο λιχουδιάρης ο Μόσκοβος. Κυρά μου, εσύ ξελόγιασες τους λαούς και να μην ξελογιάσεις έναν κοινό ταξιδιώτη;».

Εμπαθείς λοιπόν υπήρξαν οι πολυώνυμοι ανά τους καιρούς και χρόνους μνηστήρες με το έμφλογο πάθος του πολιορκητού και δυνάστου για την πολυπόθητη και περιπόθητη κόρη Κωνσταντινούπολη. Φράγκοι, Σλαύοι, Οθωμανοί, όλοι ακόρεστοι εραστές του κάλλους της, μάτωσαν για να συζευχθούν μαζί της. Γι' αυτό ο Κωστής Παλαμάς στον «Δωδεκάλογο του Γύφτου» γράφει τους ωραίους αυτούς στίχους:

«Και ήταν όπου κόσμοι αντίμαχοι/

*Με την ίδιαν ερωτόπαθη μανία
Ν' αγκαλιάσουνε λαχτάριζαν
Την πανώρια Βοσπορίτισσα, τη μία,
Και κατάλαμπρα ντυμένοι καταστάλαζαν
Και φιλούσανε τα χρώματα
Που τα πόδια της πατούσαν
Σαν ακρίδες πέφταν οι λαοί,
Μέλισσες εκεί οι λαοί πετούσαν.
Και ήτανε, η πανώρια, δύο γαλιών
Αφροκάμωτη νεράιδα,
Κι ήσουν εσύ, ω Πόλη, ω Πόλη!
Και ήτανε της γης το περιβόλι.
Και ήταν όπου σε μια δόξα
Των Εθνώνε ταίριαζαν οι πόλοι,
Και ήταν όπου από τα πέρατα του κόσμου
Βάρβαροι δυσκολοταίριαστοι,
Στη Ρωμαία των Κωνσταντίνων*

Πολεμούσαν κάτω από το λάβαρο των Ελλήνων...».

Σταυροδρόμι ηπειρών, λαών και πολιτισμών η Κωνσταντινούπολη και ως θεσπέσιο πολυσηφιδωτό σαγηνεύει τον εκάστοτε ταξιδιώτη, περιηγητή ή προσκυνητή, ο οποίος στην παλαιά αυτή αυτοκρατορική Πόλη των πόλεων λαμβάνει γνώση και πείρα της κάθε ψηφίδος του πολυανθρώπινου πολιτισμού. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η ρήση του θυμόσοφου Ρωμηού, πως: «*όταν ο ταξιδευτής μία φορά έλθει στην Πόλη, είναι βέβαιο πως και πάλι θα έλθει*», επαληθεύεται στον απόλυτο βαθμό καθώς το ομολογεί και πάλι ως ξελογιασμένος ταξιδευτής ο Θεμιστοκλής Αθανασιάδης - Νόβας: «*...Κυρά μου, εσύ ξελόγιασες τους λαούς και να μην ξελογιάσεις έναν κοινό ταξιδιώτη; Στο αντίκριμά σου χάνονται, σβήνουν, άερας γίνονται οι αναμνήσεις των ταξιδιών μου.... Όλα όσα είδα και τα αγάπησα, όλα όσα δεν είδα και τα επόθησα, η Κωνσταντινούπολη τα σκεπάζει όλα. Τα λιώνει όπως ο ζωγράφος τα χρώματα και ζωγραφίζει τις γραμμές του κορμιού της. Από παντού έχει πάρει κι όμως είναι η πιο πρωτότυπη πόλη της γης*».

Δίστομος μάχαιρα διαπερνά την καρδιά του γράφοντας όταν στο ερώτημα: «*επισκέπτεσθε την Πόλη, το Φανάρι, τον Πατριάρχη, τα ιερά και όσια του μαρτυρικού Γένους μας;*», λαμβάνει την απάντηση ουχί των Σλαύων ή των Ρώσων, των αλλοδόξων ή των αλλοθρήσκων, αλλά δυστυχέστατα των ίδιων των Ελλαδιτών αδελφών - ενίοτε και ψευδαδέλφων μασκοφόρων - , ότι: «*δεν πηγαίνουμε διότι ανήκουν στην Τουρκία*». Ω! τάλανες Ρωμηοί, εμωράνθητε και εφρενοβλαβήσατε...

Η Βασιλεύουσα νύμφη ήταν και παραμένει «η εν αλώσει ανάλωτος» κόρη της γης και του ουρανού ως υψίστη κραταιά και ιερά καθέδρα του Πρωτοθρόνου και Πρωτευθύνου Οι-

κουμενικού Πατριαρχείου, ώστε και μόνη η ύπαρξη της εσταυρωμένης Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας προς την οποία άπαντες ιστάμεθα αιώνιοι ανεξόφλητοι οφειλέτες και ανάξιοι πολλάκις υιοί και θυγατέρες ενώπιον φιλοστόργου και αδιαλείπτως αυτοθυσιαζομένης Μητρός, αρκεί για να προσέλθουμε και να «βάλουμε μετάνοια» στη χάρη της, διότι κατά την πολιτική ρήση των Ρωμηών: *«Όποιος στη ζωή του δεν πάτησε το πόδι του στην Πόλη, έστω και για μία φορά, τότε δεν έζησε στον κάλπικο τούτο ντουνιά».*

Σύγχρονος τακτικός προσκυνητής της Πόλεως γράφει με τον οίστρο του φαναριώτικου και πολιτικού πνεύματός του: *«Ο πυρετός με δύο, τρία παυσίπονα πέφτει. Η ίωση με λίγη αντιβίωση περνά. Η δίψα με λίγο νερό σβήνει. Η πείνα με δυο μπουκιές φαΐ κορέννυται. Η αγάπη όμως για την Πόλη, είναι αρρώστια που δεν περνά με τίποτε. Η αγάπη για όλα της. Για το πατριαρχείο και τους εν αυτό. Για την ομογένεια την τρισευλογημένη. Για τις ταπεινές εκκλησιές της, τις χαμένες στα πολυδαίδαλα σοκάκια της. Για τα καλά της και τα κακά της. Για τους κήπους της και τα λασπονέρια της. Για το άρωμά της και την βρωμιά της. Για όλα της, τέλος πάντων... όσο με βαστούν τα πόδια θα περπατώ στα καλντερίμια της. Θα προσκονώ τις θαυματουργές της εικόνες. Θα ξεδιψώ στ' αγιάσματά της. Εκεί είναι ο τόπος μου. Εκεί η Μάνα μου. Εκεί και ο Πατέρας μου... Έχω πράγματι πυρετό, μα δεν παραμιλώ. Δοξάζω τον Πανάγαθο Θεό γιατί μου έδωσε έναν τέτοιο πυρετό. Δεν θέλω να γίνω «καλά». Θέλω να πεθάνω μ' αυτόν. Θέλω την νόσον «ανίατον».*

Όσο κι αν λιγότευσαν οι Ρωμηοί, όσο και αν κατέπνιξαν τα σπλάχνα της Πόλεως τα εκατομμύρια λαών και φυλών, όσο κι αν θάφτηκαν οι ρωμαϊκές γραφικές γειτονιές, εντούτοις στην θεοτοκοφρούρητη αυτή Πόλη, Θεία βουλήσει, ακόμη ηχούν καμπάνες Ρωμαϊκών εκκλησιών και η Κυρά Δέσποινα υποδέχεται τα πολυπόθητα και περιπόθητα τεκνία της που ως προσκυνητές προστρέχουν στην χάρη των θαυματουργών εικόνων της, της Παμμακαρίστου, της Φανερωμένης, της Βλαχερνήτισσας, της Μπαλουκλιώτισσας, της αιχμάλωτης Καφατιανής και τόσων άλλων. Αυτό είναι το όντως θαύμα των θαυμάτων, όπως νέος ποιητής, εραστής της πόλεως, γράφει εξομολογούμενος: *«Στους δρόμους της να τριγυρνάς και δεν πειράζει αν σε κουράζει των εθνών η οχλαγωγία, τις φωνές σαν... ισοκράτημα φαντάσου σε μια πολιτική κρυφή μυσταγωγία. Όσο για μένα... θα διαβάζω στην καρδιά μου τις ιστορίες που δεν έμαθε κανείς πάνω στο στήθος την ελπίδα μου όλη έχω που εσταυρωμένος κρέμεται ο Μονογενής».*

Όταν ο ταξιδευτής ή προσκυνητής πατήσει το πόδι του στο έδαφος της θεοτοκοβαδίστου αυτής παντοκρατορικής προκαθημένης Πόλεως των πόλεων, τότε εγείρεται από τον λήθαργο η έμφυτη ή σύμφυτη ακόρεστη επιθυμία να ψηλαφίσει τα γήϊνα και υπερκόσμια μυστικά της σε κάθε σοκάκι και δρομίσκο, σε κάθε καλντερίμι και μαχαλά ανάμεσα σε εκκλησιές και τεμένη, συναγωγές και τεκέδες. Η περπατησιά στο σώμα της πολυμαρτυρικής και μεγαλομάρτυρος αυτής πόλεως, είναι μιά Οδύσσεια, ένα ταξίδι στα βάθη του απερινόητου μυστηρίου της. Γι' αυτό σύγχρονος ενήδονος ποιητής και ακόρεστος κοινωνός της πολιτικής μυσταγωγίας γράφει: *«Στης Βλαχερνήτισσας την Πόλη περπατώ / και με καϋμό αναζητώ τα βήματά της / σταλιά απ' τον ένδροσο τον πόκο της / να πιω / μιά και ποτέ δεν μου 'χει πει τα μυστικά της /».* Τελικά, όσο άπληστα αναζητούμε τα μυστικά της Πόλεως τόσο βυθιζόμαστε στο απέραντο πέπλο της χάριτός της που μας φασκιώνει ως Μάνα το βρέφος και παντού και πάντοτε μας ακολουθεί για να επαληθευτεί αδιαλείπτως ο στίχος του Κ.Π. Καβάφη: *«Η Πόλις θα σε ακολουθεί. Στους δρόμους θα γυρνάς τους ίδιους. Και στις γειτονιές τις ίδιες θα γερνάς».*

Στην Κωνσταντινούπολη ενυπάρχει το «συναμφότερον», ήτοι το ορατό και αόρατο, το γήϊνο και ουράνιο, το αισθητό και υπερκόσμιο, το κατανοητό και το ακατανόητο. Δίπολο κτιστού και ακτίστου με την ελπίδα της επέκεινα ζωής, την οποία ψηλαφίζουμε σε κάθε βήμα και βλέμμα μας όταν βυθιζόμαστε στην αγκαλιά της βοσπορίτισσας Βασιλεύουσας. Τούτο το βίωμα αποκαλύπτει μοναδικά ο θεία εμπνεύσει λόγος του φιλόμουσου Μητροπολίτου Πέργης Ευαγγέλου (Γαλάνη), ο οποίος αναφερόμενος σε αυτό το «θαυμαστόν συναμφότερον», την οντολογία της Βασιλεύουσας, γράφει ή μάλλον μυσταγωγεί τους επιγενομένους στο «μυστήριο της καθέδρας Πόλεως, με ρήματα αποφασικά: *«αν υπήρχαν ακέραια τα τείχη της Πόλης, ο χώρος που θα περικλείαν και θα προστάτευαν, θα ήταν τόπος ιστορικά απόνητος, ορισμένος, μετρητός. Με μνημεία ακέραια, με ονόματα άσημα, ξεχασμένα, και με ανθρώπους ανήρωες και μετρημένους. Χωρίς έννοιες και ιδέες μεταφορικές. Τώρα δεν υπάρχουν τείχη ακέραια. Υπάρχει μνήμη τειχών. Απομεινάρι ξοδεμένης δύναμης.*

Κι η Πόλη έγινε και τόπος νοητός και απέραντος. Με χρόνο αφηρημένο. Με ιστορία κατανοητή. Μα και απόκοσμο αισθητό. Και με ακέραιους τους στοχασμούς μας. Όπως μας τους προσφέρουν τα λείψανα του θρύλου και η ικανότητα της φαντασίας μας. Και πίο συγκεκριμένα, η παράσταση και η σημασία της «χώρας των ζώντων». Πάνω στη γραμμή της μεταλλαγής των ανθρωπειών. Με τα ψηφιδωτά μάτια να μας δείχνουν τον τόπο της ιδανικευμένης μετάστασης του είναι μας από την απτότητα στη νοητότητα. Χωρίς άκρατους ιδεαλισμούς. Αφού κάθε υπερβατική αναφορά μας αφορμάται από το άμεσο περιβάλλον μας. Και να μας καλούν σε μετάληψη της απτής και ορατής φανέρωσης του μυστηρίου της ζωής μας. Ανάμεσα σ' ένα κόσμο συγκεκριμένο και ιερό...».

Η Πόλη αποτελεί τον «ομφάλιο λώρο» δια του οποίου τρέφεται και αναπνέει, ζωογονείται και ανθίσταται η ρωμηοσύνη και το Φανάρι. Πόλη και ρωμηοσύνη, Πόλη και Φανάρι συνθέτουν το αδιαιρέτως, ασυγχύτως, ατρέπτως και αναλλοιώτως, συναμφότερον της ιστορίας που όμως υπερβαίνει την ιστορική αναγκαιότητα και καθίσταται απερινόητο μυστήριο και παράδοξη «παρεμβολή Θεού» μέσα στο χωροχρόνο, όπως μοναδικά και ανεπανάληπτα μας διδάσκει ο μέγας διδάχος της Πόλης και του Ρωμαϊκού Γένους, ο Ιεροφάντης του Φαναρίου, Πολιός Γέρον πιά με μυσταγωγικές πολιτικές εμπειρίες και φαναριώτικα εμπιώματα, Μητροπολίτης Πέργης Ευάγγελος, ο οποίος με μυσταγωγικό Πολίτικο και Φαναριώτικο ήθος και ύφος, τάδε λέγει αυθεντικώς αποφαινόμενος: *«Η Πόλη για τη Ρωμηοσύνη είναι και τόπος "νοητός". Όχι μόνον έκταση, όχι μόνον «τόπος μετρητός», με χώμα και μνημεία. Ούτε και απλά ιστορία. Είναι βήμα διδασχής που αχρηστεύει την αξία των αριθμών. Κι είναι ακόμη ενσάρκωση παραδόσεων. Και τρόπος ζωής. Μέσα σ' αυτή την ελεημένη διάστασή της, ο Ρωμηός γίνεται ένας ήρωας. Φίλος ηρώων και αγίων. Αφού αυτούς καθημερινά επικαλείται, μαζί με τη χάρη που τον επισκιάζει. Εκπροσωπεί ένα ήθος ασκητικό της Ορθοδοξίας, χωρίς να είναι δέσμιος του εαυτού του. Ούτε έχει κάτι ψευδαισθήσεις ασύμφορης φυγής στον έξω κόσμο. Μ' αυτή του τη συγκράτηση, δίνει και στο Φανάρι τη δυνατότητα να ενσαρκώνει και να κηρύττει την υπερβατική του οικουμενικότητα».*

Σε όλους τους ιστάμενους μακράν της προκαθεζομένης Πόλεως του Κωνσταντίνου ένεκα ψυχονευρωτικών και εθνοφυλετικών νοσηρών συμπλεγμάτων και καρκινωμάτων αντιπατριαρχικής και αντιφαναριώτικης παραφροσύνης παραθέτουμε την αποσταγμένη ευλογία της ζώσας φαναριώτικης εμπειρίας και πολιτικής βιοτής του εν ιεράρχαις φωταυγασμένου πνεύματος Επισκόπου Πέργης Ευαγγέλου, ο οποίος εγείρει συνειδήσεις ραπίζει ανίερα στόματα και γραφίδες ιταμές, αναβιβάζει πάντα άνθρωπο και αληθή Ρωμηό όπου γης έως τρίτου ουρανού, γράφων τα εξής θεσπέσια: *«Η Πόλη χαιρετίστηκε για τη μαγεία της. Και για την*

αρχοντιά της. Και μπήκε στο ρυθμό της «Πόλης των ονείρων». Hayaller Kenti Istanbul. Έτσι μπήκε και στη ζωή μας. Και «εν χάρτη της ψυχής ημών γεγραμμένη» υπάρχει.

Της χρωστούμε άπειρες στροφές του νου. Πλοκές της σκέψης. Λόγο πολύ οφείλουμε στην Πόλη, ραντισμένο με αισθήματα ποικίλα. Γεμάτα από χρώμα θαυμασμού. Δανεισμένο από τη μυστικοπάθεια κι από την κατανοκτικότητα της. Όλα, μεσ' από την ενατένιση του μυστηρίου της. Του αξεπέραστου και του αξέχαστου. Σε αδιάκοπη συνομιλία μαζί μας. Κι εμείς με τη σιωπή του.

Η Πόλη μας πολιορκεί. Αισθηματικά και υπαρξιακά. Και τώρα που μας κουράζει με την αλλαγμένη καθημερινότητά της. Και μας τρομάζει η σμικρότητά μας. Αλλά μας προσφέρει έναν ενδότερο καθαρισμό των αισθήσεων, ωθώντας μας να στοχαστούμε πάνω σε «ποιητικές αλήθειες».

Με τα δονίσματα του ρυθμού της πάντα η Πόλη. Σα μιά διαχρονική λιθογραφία ανάμεσα στους λόγους της. Σα μιά ζωντανή ιερογραφία, με τους θρύλους και τη μεταφυσική της νευρότητα. Δεν άλλαξε και «το νυν έχον» της. Με τα κράζοντα και τα σιωπηρά της. Λόγος και τα τελευταία «από σιγής προερχόμενος»... Η Πόλη κρατάει τη θεόδοτη χάρη της. Λειτουργούμενη, συνεχίζει μυστικολογικά και εκκλησιολογικά τη θεία ευθύνη της. Μέσα σε μιά πολυμερή υπαρξιακή αγωνία ζωής. Και έχοντας την άκτιστη δυναμική της θείας ενεργείας. Και την αισθητή συμπαράσταση της σοφίας του Θεού, του Λόγου του Θεού. Που παραμένει πάντα ακουστός».

Επειδή δε η αυτοκρατορική Βοσπορίτισσα νύμφη ουδέποτε απέθανε αλλά είναι «επέκεινα της αλώσεως», «αεί ζώσα» και εν «αλώσει ανάλωτος» Βασιλεύουσα προκαθεζομένη Πόλη των πόλεων, η μητρική ιερά και υψίστη καθέδρα του Πρωτοθρόνου και Πρωτευθύνου Οικουμενικού Πατριαρχείου, κάθε λόγος και γραφή αποτελεί το «ες αεί» άληκτον «εγκώμιον Κωνσταντινουπολίτιδος ανακάλημα», όπως και ο θεόπνευστος της Εκκλησίας υμνογράφος εφάπαξ συνέθεσε το των σεπτών εγκαινίων αυτής απολυτίκιο, αναβοώντας: **«Της Θεοτόκου η Πόλις, τη Θεοτόκω προσφόρως, της εαυτής ανατίθεται σύστασιν, εν αυτή γαρ εστήρικται διαμένειν, και δι' αυτής περισώζεται και κραταιούται βρώσα προς αυτήν, Χαίρε η ελπίς πάντων των περάτων γης».**